

БЕЛАРУШЧЫНА

Родная мова,
гісторыя, культура—
неад'емная частка
нашага
самаўсведамлення

ВЕРСІЯ

ТАЙНАПІС СКАРЫНАЎСКИХ СІМВАЛАЎ

Францыск Скарына пакінуў багату культурную, і літаратурную спадчыну, якая толькі ў сабе яшчэ шмат неразгадавана. Пакінуў і тайныя сімвалічныя асновы, у прыватнасці, яго асабісты герб: сонца і месяц. Гэты з'яўляўся, як вы ўважылі, скарынаўскай «наша рубрыка». Было шмат спроб даць яе тлумачэнні. Наш аўтар — спецыяліст па сістэматыцы — робіць спробу падарыць з прычынамі сваёй навуцы да гісторыі культуры і мовы і прыходзіць да нечаканых вывадаў. Хто ведае, магчыма, якая розніца паміж паглядамі і набліжэннямі нас да разгадкаў Дадзідзі, што будучы перакладчык і сістэматы мовы і сімвалікі Р. Равякіна мае таксама новую версію паходжання назвы Мінск, якая звязана з сімвалам таго ж... месяца. Мяркую, чытачы змогуць пазнаёміцца з гэтым матэрыялам у адным з наступных выпуску.

ЗАГАДКАЙ АДКРЫВАЕЦЯ ДРУКАРСКАЯ ПРАЦА «вучонага мужа ў лекарскім навуковам Францыска Скарыны сына, з Полацка». На тытульным лісце надрукаваны тры геральдычныя шчыты. (Ілюстр. 1) Але на верхнім — адлюстраванне адсутнічае. Як усталяваць даследчыкі, які быў з'яўляўся з гравіравальнай дошкі перад друкаваннем. Чаму? Які сімвал не прайшоў цензуру, калі такая была?

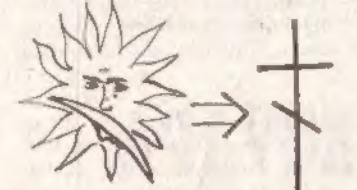
Звернем увагу на гэты знак, які захаваўся на партрзе першадрука. Мастацтвазнаўцы расшыфравалі яго як выяву друкарскага станка з вынтам прэса. Але многія тут не аўсім яснае, спрачаюцца.

Перабіраючы ў думках у пачатку XVI стагоддзя, калі Скарына задумаў надрукаваць Біблію старажытнарускім шрыфтам. Задумка гэта была добра, але сама па сабе каталіцкая праваслаўная кананізацыя божа пісання. Лічылася, што яго можа выкарыстоўваць толькі на латын. Славянскі першадрукар Ш. Фіоль з Кракава ў 1491 годзе быў арыштаваны інквізіцыяй і асуджаны пад суд — святую кнігу яму забаранілі друкаваць кірыліцай. Такім чынам, першы вывад, які мы павінны зрабіць: справу Скарыны падтрымала праваслаўная царква. Але сам асветнік дыпламатычна не заставіў на гэтым увядзе, выдаваў жа ён кнігі на сродкі мецэнатаў у Празе, дзе тады пераважала каталіцкая вера. Верагодна, па заўвазе праваслаўнага «цензора» і зняў наш сучасны адлюстраванне, якое ярышча тытульны ліст: у верхняй частцы яго быў знак-сімвал каталіцкай веры.

Звернемся да асабістага сігнэта Скарыны. Агульнапрынята, што гэты знак сонечнага з'яўлення, і, уласна кажучы, па ім усталяваць мяркуемы год нараджэння асветніка. Па прадакцыю Святога пісання ў 1492 годзе з іх нараджэння Хрыстова павінен быў наступіць «канец свету». Веруючы людзі, молячыся, чакалі гэтага часу. І

Сонца і месяц — старажытныя славянскія сімвалы. Ідэя гэта яшчэ ад язычніцтва, калі людзі бачылі сваё багаво ў прыродзе. Па фазам месяца і становішчу сонца на небе вызначаліся ўсе народныя і рэлігійныя свята. У язычніцкай веры было шмат багоў, адзін з іх — бог сонца Дажбог. Месяц, як сінвал у хрысціянстве, напэўна, на старажытным Усходзе. Ф. Скарына абазначыў гэтым знакам вышэйшых носьбітаў хрысціянскай веры. Як графічныя сімвалы сонца і месяц выкарыстоўваліся і да Скарыны. Бліжэй адлюстраваннем з'яўляецца граўюра з «Светай хронікі» 1493 года Г. Шэдала. Але беларускі асветнік размясціў іх інакш. Паспрабуем і мы правесці такую аперацыю, абстрактнараваўшы малюнак сонца.

Здаўна знакам сонца з'яўляецца крыж. Дадзідзі да яго абстрактнараваў адлюстраванне месяца, размясціўшы, як у Скарыны:

Мы атрымалі праваслаўны хрысціянскі сімвал! Становіцца зразумелым пастаяннае прысутнасць герба Ф. Скарыны ў ілюстрацыях кнігі Бібліі. Скарына, перакладчыні, перахрысціўшы язычніцкага Дажбога, адмаўляе язычніцкую веру і сцвярджае хрысціянскую, прычым — праваслаўную. Разам з тым адлюстраванне іх узамасувалі і адлісталі! Аб гэтым вучоны муж гаворыў нудна неспаспады і прамовіце да кнігі «Премудрость божия»: «Премудрость... отводит нас от идолопоклонения поганского и приводит ко почитанию, сотворителя бога през речі видимых, сотворенных от него; те же (речи) о похвале честного и животворящего креста, о справедливости божьей...» А заканчваючы кнігу прамудрасці, Ф. Скарына пакідае толькі адзін герб, ін-

шыя ўбірае. І робіць гэта таму, што Біблія называецца «рускай»! Для рускіх характэрна менавіта праваслаўная вера. (Неабходна адзначыць, што этнонім «рускі» пэўны час належаў і беларусам).

Паспрабуем растлумачыць і тое, чаму крыж сімвалізуе сонца. Звернемся зноў да «Апошніх мінулых гадоў» у перакладзе Д. С. Ліхачова: «На іхсколе этого же года (1104) послал Святослав Путятю на Минск, а Владимир послал сына своего Ярополка, а Олег сам пошел на Глеба (минского), зятя Давыда Всеславича; и, ничего не добившись, возвратились... В тот же год знамение было: стояло солнце в кресте, в посредне креста солнце, а вне круга по обе стороны два солнца, а над солнцем вне круга дуга, рогами на север; такое же знамение было и в луне, такого же точно вида, в течение трех дней, 4, 5 и 6 февраля днем в солнце, а ночью в луне, три ночи подряд».

Такія з'явы здаюцца вельмі рэдкімі. Трэба меркаваць, ад іх і выходзіць старажытны знак сонца ў выглядзе крыжа. Значыць так выглядае адно з іх па акварэлі Л. Венкебаха (Ілюстр. 2). Фізікі называюць іх гало. Ствараюцца гало з-за праламлення святла ў крышталіках і льдавіках, якія ўтвараюцца ў атмасферы.

Нам засталося адказаць толькі на пытанне, што ж азначаюць іныя сімвалы мудрага першадрука? На жаль, гэта не друкарскі станок, не вент прэса і не шаль — што намалявала багата фантазія даследчыкаў. Пасля таго, як мы ўсталявалі сінвал асветніка, знака Скарыны не пакідаў адказаў, што на старонках Бібліі павінны быць знакі, якія сімвалізуюць веру. Хрысціянская вера мае тры асноўныя галіны: каталіцкую, праваслаўную і пратэстанцкую. Верхні, які быў знак на тытульным лісце Бібліі — сімвал каталіцкай веры. Ён таму і знік, што не з'яўляўся ўзаславненнем рускага веруючага. У тым, што гэта карона, якую звычайна ўручаў Пала рымскі, а не прэс з вынтам, лёгка пераканацца, разгледзеўшы ўважліва граўюру з тытульнага ліста кнігі «Лічбы». Напэрадзе палкоў ідуць тры сцягунцы з сімваламі хрысціянскай веры. З праваслаўнай і каталіцкай сімваламі яны разабраліся. Складаней з пратэстанцкай.

Трохвугольнік і літара «Т» на гербе (3 на ілюстр. 1) чытаюцца адразу. Але калі мы перавернем некалькі адлюстраванняў, то яны ўбачым літары «Л» і «А».

Асабліва добра яны чы-

таюцца на граўюрах «Адлюстраванне кіста» і «Адлюстраванне стала». Так, «Л» (людзі), «А» (юс малы), «Т» (швэрд) і трохвугольнік — канешне ж Лютар, заснавальнік пратэстанцкай галіны, і сімвал трыадзінаства бога!

Марцін Лютар — сучаснік Скарыны, доктор багаслоўя з універсітэта нямецкага горада Вітэнберга. У 1517 годзе ён вывесіў на царкоўнай дзверы ліст з 95 тэзісамі. Па традыцыі сярэднявечча гэта азначала выклік на дыспут па багаслоўскай праблеме. Тэзісам ускрыліўсю Еўропу. У іх высмейвалася пастава, звычай каталіцкай царквы, у прыватнасці, абавязатароў не ўступаць у шлюб і гаварыць індульгенцыямі, якія «адкупалі ўсе грахі». М. Лютар адмаўляў каноны царквы і сцвярджаў святасць толькі Пісання. Дыспут з прэфэсарам з Лейпцыгскага ўніверсітэта, які даўшыў 20 дзён, прынес Лютару вялікую вядомасць і папулярнасць. У 1520 годзе ён выдаў Біблію на нямецкай мове.

Для пратэстанцтва характэрны спрощаны культ. Таму і сімвал Скарыны з'яўся проста. Гэта вера атрымала найбольшае распаўсюджанне ў ЗША. У тым, што беларускаму асветніку ўдалося вельмі дакладна і вобразна адлюстраванне трохвугольнага галоўнага тэмаіцу хрысціянскай веры, мы можам пераканацца, прачытаўшы ў «Вячэрнім Мінску» ад 17 лютага інтэрв'ю пастара з ЗША Лорэна Нельсана:

«Цуд часта ахутаны тайнай. Якая тайна для нас невадабодная? — Самае вялікае для мяне таінства — як тры асобы Бога могуць быць адзінымі».

Характэрна і тое, што пастар з ЗША на прыняццё студэнтаў — лютэра прыводзіў чыкі прапаведваць «Біблейскі шлях да новага жыцця» ў Мінску.

Такім чынам, Скарына як бы падрабучаў, што і пратэстанцтва разам з праваслаўем зноў да сваіх прыхільнікаў на нашай зямлі.

Рыгор РАВЯКА.

АБРАЗКИ

Марцін катаўся на арбоне...

Мы прасілі чытачоў, якія ўдзельнічаюць у віктарыне «Нашы карані», напісаць міні-сачыненне пра яркія словы, выразы, што ім даводзілася чуць. Зразумела, была тут сваё мэта: падаваць людзей лакарацыя ў «кішэнях» памяці. І ўвогуле, запамінаць і занатоўваць «залаціны» народнай гаворкі. Бо, як той казаў, слова — вечар, а папера — грунт. Напісанае засталося.

Другі тур віктарыны яшчэ працягваецца, і чытачы маюць час для самастойнага пошуку адказаў. Дзеля прыкладу і заахвочвання мы змяшчам пачаць адзін з лепшых дасяг — россып філалагічных абразкоў, які сабраў выкладчык фізікі Ашмянскага ПТВ-192 Валерый СЯКО.

У вёсцы, дзе прайшоў маё дзяцінства (у сямі кіламетрах ад Гродна), пра чалавека, які нехаваў аправажыцца, таварылі: «Марціну, прадай грудзіну». Гэта значыць, у такога чалавека наперадзе ўсё раскрасана, відаць пела.

У тым жа Гродзенскім раёне ёсць яшчэ адна прыказка пра Марціна: «Шкавы, як Марцін да кавы». Гэта значыць, што такі чалавек усюды ўсуне свой нос, нават дзе і не трэба.

А чалавека, дакладней жанчыну, якая без усялякай патрэбы і неабходнасці меншчэй звычайна абаворачыцца, а бывае што і аблае, у майёй роднай вёсцы называлі «япайка». Пайшо гэта, напэўна, ад скарачэння выразу «япайка» (языком); гаворыць, што касу кляпае — яп-яп-яп...

У Ашмянках, куды я прыехаў на працу пасля заканчэння педагагічнага інстытута два дзесяцігоддзі таму назад, пра такую чалавечую звычку казалі: «Малыя згары, а лапатныя засталася». Усё ўжо перасталі гаварыць, а ён усё гаворыць гаворыць... Відэць, ад слова «лапата», а можа і ад «лапачкі»...

У тых жа Ашмянках, у першы дзень прыезду я пачуў невадомое мне слова «арбон»: «Ці хутка прыдзе арбон?» «Дзе ж дзеўся той арбон?» «Хутэй, бо запозніліся на арбон».

Так мясцовыя старажытны называлі і працягваюць называць аўтобус, незалежна ад рэісу, напрамку і значэння (якчасовы ці міжгародні). Прычым, гэтыя словы распаўсюджаны па ўсім раёне. Як я мяркую, яно паходзіць ад слова «арба» — чатырохколавая брычка.

ГАРТАЮЧЫ КНІГІ

«Наш народ любіць праўду і красу»

ХАРАКТАР БЕЛАРУСАЎ ПАВОДЛЕ СВЕДЧАННЯЎ РОЗНЫХ ГІСТАРЫЧНЫХ, ЭТНАГРАФІЧНЫХ І ЛІТАРАТУРНЫХ КРЫНІЦ

А. СМОЛІЧ. «Гісторыя Беларусі». Выд. П. БЯСОНАУ. «Зборнік беларускіх песняў». Мінск, 1971.

Беларус «не мае ў характары тае рызыкі, адкрыта і грубае прастата, характэрнае для маскоўца». «Не ён не мае лёгкадушнасці, свецкасці і самахвальства, якімі гэтак часта вызначаюцца паліцы». «Ад украінца беларус адначасна сваім шырокім сэрцам, крмху больша рухавец».

«Характар беларуса больш паважны, спакойны і рахманы, з добра развітай воляю, панаваннем над сабою і вытрываласцю ў працы».

«Беларус домы гаспадар, шчыра капець, а крмху можа і скупаваты, вельмі гасцінна». «Беларус не помніць злота і лёгка дае сваім крмху і дэцям». «Пачуццё помсты ў ім (беларусе) — Э. Д.» няравіта, што адрознівае яго нават ад украінца».

«Недахват з'яўляецца трэба тлумачыць толькі лагоднасцю, рахманасцю беларускага народнага характэру: беларус рады саступіць, абы была згода».

«Беларус саўсім не знае рэлігійнага фанатызму ды шавінізму». «Беларус як найлепей жыць са сваімі суседзямі розных вераў ды розных нацыяў».

«Беларус мае душу мяккую, з надзвычайна развітай уявіласцю ды фантазіяй (аб чым сведчыць прыгожасць і багацце яго народнай пэзіі)».

«У песнях з'яўляюцца глыбіня душы беларуса, дакладнасць, пачынальна, глыбока задуманая. І найчасцей нейкая засмучанасць».

А. ЦІКВІЧ. «Беларусь. Палітычны нарыс». Берлін, 1919.

«Нацыянальная рыса беларусаў — нецярпенне гвалту, у чым бы ён і працяўся. Можна прызнаць, што гэта слабасць беларускага народа ў цяперашні час, але сіла і гордасць яго ў будучыню».

М. БАГДАНОВІЧ. «Беларусь» (Гэты артыкул быў апублікаваны ў часопісе «Нацыянальныя праблемы» ў 1915 г.).

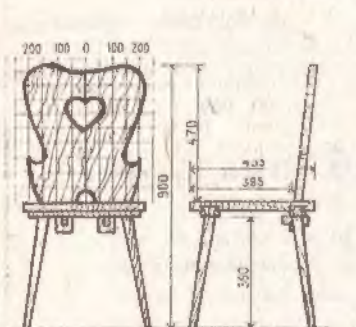
«Беларускае інтэлігенцыя ніколі не ўпадала ў шавінізм, не імкнулася да змянення правай суседняй нацыянальнасці дзеля пачуцця самастойнага развіцця».

М. ДОУНА-ЗАПОВІС. «Асновы дзяржаўнасці Беларусі». Вільня, 1919.

«Жаданне збудавання сваёй дзяржаўнасці незалежнасці, уменне барацца з ёю, жаданне дайсці да асабістага дэмакратычнага ладу — вось асноўныя рысы гістарычнае мінулыні беларускага народа. І мы не ведаем другога славянскага племя, у якога гэта рыса выяўлялася б ярчэй, чым у нашых прапачураў».

Сабір Дзюда ДУБАНЕЦКІ.

Драўлянае крэсла сваімі рукамі

У мінулым выпуску «Хатняй энцыклапедыі» мы перадраваў малюнак і чарчэныя з вентэрага часопіса «Эксперимент», з дапамогай якіх можна сваімі сіламі зрабіць стол у сялянскім стылі.

Сёння працягваем гэту тэму і змяшчам чарчэныя крэсла ў тым жа стылі. Прынцып вырабу яго такі ж, як і стала.

Для вырабу спінак крэсла брацца дошка таўшчынай 20, а для сядзення — 25 міліметраў. Гэта мінімальны таўшчыны. Але можна браць і таўшчэйшыя дошкі — крэсла будзе больш трывалым і выглядаць унушальна, як сапраўднае сялянскае крэсла.

Драўлянае павінен быць сухой, па магчымасці трывалых парод.

Палавінкі спінак крэсла злучаюцца паміж сабой нагеламі — круглымі драўлянымі шыпамі. Ножкі ўмацоўваюцца ў гнездах кілінамі. Каб кіліны лепш трымаліся, яны павінны быць зробленыя з невялікіх ухілам.

Афарбоўка рэкамендуецца светлая, каб быў бачны натуральны малюнак драўніны.

НА ЧАРЫЖАХ: 1. Канструкцыя крэсла. 2. Адзін са спосабаў злучэння дэталей. 3. Варыянты спінак, а таксама злучэнне і дэталі канструкцыі.

Адзінокая пальчатка? Гэта ж проста скарб!

Па-першае, з адной скуронай пальчаткі можна зрабіць дзве амаляе скуронай, калі дадаць да іх пару трымажальных пальчаткаў. Распаўсюджана адзінокая скуроная пальчатка, выпарылі велькі палец, складаецца верхняй і ніжняй палавінкай разам і падаецца іх на форме, зраўняўшы лінію. Цяпер прымімае на верх нескручаных пальчаткаў гэтыя палавінкі, уключаючы тонкую іголку з моцнай баваўнянай або лляной іголкай у адтуліну ад старэйшай шпыві. З добрай, нязномай пальчаткі атрымаецца астагата і зручная, цёплая новая пара.

Калі ваша скуроная пальчатка страціла ўжо выгляд, лепш пусціць яе на ўмацаванне тыльнага боку (у даным выпадку далоння). Выразаныя з яе кавалчкі скурны, нашытыя на далонні вязаных пальчаткаў або рукавіч, там, дзе яны хутчэй за ўсё зношваюцца, зробяць іх арыгінальнымі, а галоўнае — трывалымі. Такія ж кружочкі нязрэна нашыты на кончыкі пальцаў пальчаткаў з боку падшчы. Гэта намагаю падоўжыць іх жыццё, паколькі тут яны рвуцца больш за ўсё.

Абразкі пасля гэтай работы таксама пайдзю ў справу. Палоску тонкай скурны, правольна складзеную ўдава або ўтвая і праклееную, можна прышыць у якасці вешалкі да паліто або курткі. Яна значна больш трывалая, чым звычайная.

Прышываючы гузікі да вязаных рэчаў, мяккага трыкатажу, сукна, падкладваеце спецыяльную скуронаю кружочкі, і гузікі будучы трымаліся больш надзеяна.

Самі гузікі можна абыць тонкай мяккай скурай

ад пальчаткі. Такія арыгінальныя гузікі няма ў магазінах, а ў нас будучы. Лепш за ўсё яны падлучыць да адзення спартыўнага стылю або да вязаных уручню.

А абытыя скурны паліты больш практычныя, прыгожыя і трывалыя. Іх нязжка зрабіць такія скурны ад пальчаткі.

Калі выцерліся або парваліся абытыя рукавоў курткі або ніжняе спартыўнага пакою, іх можна прыгожа апрацаваць палоскай скурны. Для гэтага трэба разрэзаць манжэту заставіўшы ў адзіноце пальчаткі па спіралі і атрыманую палоску выкарыстаць у якасці абытка. Гэта

ужо будзе не латка, а модная аддзелка. Такую менавіта і прапаноўвае абыты рукавоў футра.

Праваныя кішэні, якія пачалі распаўсюджвацца ў агулах, таксама можна апрацаваць прышываннем ў гэтых месцах трохвугольных кавалчак скурны. Такія ж трохвугольнікі павінны аддзяляцца канцамі палец на паліто, куртцы або спадніцы са шчыльнай тканіны, якая дрэна адпрацоўваецца.

Працэс вытворчых работ адзення прыстойны

Драпіны на халадзільніку

Як аднавіць знешні выгляд старога халадзільніка, калі яго белы эмаляваны корпус сапсаваны!

Самы прасты выхад са становішча — калі ёсць магчымасць пакрыць пашкоджаныя месцы белай эмаляй для металу. Такую эмаляў у аэрацыйнай упакоўцы іншы раз бывае ў гаспадарчых магазінах.

Невялікія драпіны лёгка замазкіраваць белым крэмам для абытку. Дастаткова нанесці яго на пашкоджаныя месцы і запаліраваць суконкай. Час ад часу гэта пакрыццё прыйдзеца абнаўляць.

Калі вас раздражняюць не толькі драпіны на корпусе, але і старомодны выгляд халадзільніка, які паддае брудна-белую гурб, нязрэна выхад — самакляючыя пластыкі ці шпалеры, якія мяюцца. Абыццё корпусу ці хоць бы дзверцы — і можна будзе падумаць,

выгляд, калі накласці на іх квадратныя, трохвугольныя або авальныя латкі з мяккай скурны. Калені гатовых прарвацца джымсяў або трымажальных спартыўных штэнцаў скуронай латкі нават упрыгожаць. Зношаныя кішэні абыццё акантоўкай скурны. Асабліва заахвочвае скуронай гузікі і абытыя рэчы сталы выгляд акантоўкай і сучасна. І ўсё дзякуючы бескарыснай адзінокай скуронай пальчатцы. Праўда, на поўны ансамбль адной пальчаткі можа аказацца мала.

што гэта новая мадэль з сучасным дызайнам. Калі пашкоджаныя драпіны аблізець ім толькі перыметр драпінаў (там у першую чаргу і з'яўляюцца драпіны). Гэтак жа зрабіце і з бакавінамі.

Парады на ўсякі выпадак

Як абыццё кансерваваныя агародніны і садавіну, якія застаюцца ў слоіку пасля абеду?

У пустое месца слоіка можна ўставіць два (для надзейнасці адзін у адным) чыстыя поліэтыленавыя мяшчочкі. У мяшчочак наліваецца вада, якая расоўвае яго сценкі і моцна прыскае да паверхні слоіка, ствараючы такім чынам герметычную накрывку.

Пусты пакет з-пад малака з выразанымі бортамі можна замяняць варонку, якой не аказалася пад рукамі.

Невялікая фаска, якую можна зніць свёрдзілкам, адвэртайць ці нажом з вострых краёў гузіка, захавае нітку ад хуткага перацярэння і павялічыць час службы прышытага гузіка.

Прадэраваныя гумавыя шлангі пральнай машыны можна лёгка адрамантаваць сваімі сіламі. Высушыўшы пашкоджанае месца, трэба яго добра зачысціць напільнікам, а потым замазач гумавым клеем і амацаць ізаляцыйнай стужкай з тканіны. Зрабіць гэта трэба ў некалькіх слаях, кожны з іх прамазваючы клеем.

ВОЗГАДАС

НА КАГО СПАДЗІЯВАЦА

ГОМЕЛЬСКАЯ ВОБЛАСЦЬ (У. Пярнікаў). Прэзідыум абласнога Савета дэпутатаў правёў двухдзённымі семінарамі на тэму: «Робата масовых Саветаў і іх органаў па вырашэнню сацыяльных пытанняў у перыяд пасля чарнобыльскай катастрофы».

Удзельнікі яе — намеснікі старшын райгараўканкомаў, якія куруюць чарнобыльскія праблемы, наведальнікі населеных пунктаў і гаспадарак Нараўлянскага раёна і прадпрыемстваў Мазыра. Яны пазнаёміліся з жыццём людзей у непасрэднай блізкасці ад АЭС, іх работай і сацыяльнай абаронасцю. У выступленнях на пленарным пасяджэнні намеснікі

старшын абласнога Савета народных дэпутатаў Валерыя Сяліцкага, намеснікі старшын аблвыканкома Віталія Сыча, старшын Нараўлянскага райвыканкома Уладзіміра Куралені, дырэктара Беларускага інстытута сельгаспрадукцыі Слава Фірсанавіч, дырэктара Гомельскага філіяла Беларускага НДІ радыяцыйнай медыцыны Анатоля Скірабіна,

намеснікі старшын Мазырскага гараўканкома Валерыя Шырай і дэпутатаў прагучала трыгома з прычыны таго, што і зараз у раёне раёнаў вобласці, якія набылі пачаць ад «смірага» атама, да канца не вырашаны шэраг праблем. Гэта і добраахвотнае насельніцтва пунктаў, недастаткова медыцынскае, транспартнае, гандлёвае і камунальнае абслугоўванне, навука дзяцей у школах, дзе не хапае настаўнікаў. Па ўказанні і іншых жыццёвых важных пытаннях, якія не пад сілу месцовым саветам, вырашана звярнуцца да дэпартаментаў і ўрад рэспублікі. Толькі на што можна спадзявацца, калі ён сам чакае не чакаеца канкрэтнай дапамогі па чарнобыльскай праграме былога Саюза ССР ад краін СНД, якія пакуль што адважваюцца ад нашай нацыянальнай бяды.

Мінскі грамадска-асветніцкі клуб «Спадчына» сумесна з рэдакцыяй беларуска-амерыканскага часопіса «Поліца» звяртаецца да творчай інтэлігенцыі і гісторыкаў Беларусі з прапановай распрацаваць нарысы па гісторыі падзей і дзяржаўнасці Беларусі: 1) ад старажытных часоў да пачатку XX стагоддзя; 2) ад пачатку XX стагоддзя да нашых дзён.

Клуб «Спадчына» і часопіс «Поліца» гарантуюць павышаную аплату аўтарскага гонарару, а таксама надрукаванне аўтарскіх матэрыялаў як у часопісе «Поліца», так і ў асобных выданнях.

За дэдакмі і прапановамі звяртацца да сп. Анатоля Сяліцка па адрасу:

220037, Мінск, в. Уральская, 18, кв. 9.
Тэл. 39-83-87 ці 51-22-85.

Архмітэт.

ВЕСТКИ АДУСЮЛЬ

ЛЕНІНІЯ З АЦЕНКЕМ ФАРАОНСТВА

29,6 мільёна далараў — за такую астраганічную суму быў прададзены ў Бостане (ЗША) першы хрустальны саркафар для маўзалея Леніна. Гэты ўнікальны твор майстроў з Гус-Хрустальнага быў створаны ў пачатку 1924 года і босаўдзі знік у час транспарціроўкі ў Маскву. У розны час выкажэна думка, што да знікнення прыймаў ішоў і Трошкі, і Сталін, і «жэлезны Фелкс». І вась прад 67 гадоў удзельнікі ніжагародскай ініцыятыўнай групы, створанай з былых ваенных і работнікаў праваахоўных органаў, узяліся за справу. І, як высветлілася ў выніку гадзавога пошуку, усе 67 гадоў саркафар праляжаў у абыякім складзе Гус-Хрустальнага. Прозвішчы удзельнікаў эдзелькі, як паведавалі газеце «Бостан Глоб», не афішэруюцца, але вядома, што пакупнік — мультымільянер арабскага паходжання, а грошы пераведзены ў швейцарскі банк.

С. СУЛКОУСКИ.

«МАРУСЯ» СУПРАЦЬ «НІНА РЫЧЫ»

«Маруся» — так называюцца духі, якія нараджаюцца ў выніку ўспраўдзіцтва паўрабаваных Францыі і былога Саюза Савецкага. Кіраваў калектывам вядомы мідлер Вячаслаў Забэйа. Мала, якую старалінікі навінікі паставілі перад сабой — праз тры гады дабіцца таго, каб «Маруся» выйшла ў «пярэчку» лепшых духоў Еўропы. Для гэтага ў Маскве ідзе ўзмоўненая работа над дыянавым флаконам, у якім «Маруся» будзе прапанавана пакупніку.

ХІТ-ПАРАД У РОЦЕ

Амерыканскі інжынер Кэнет Браўн запатэнтаваў (патэнт ЗША № 5044037) сваё новае вынаходства — зубную шотку, у якую ўманіравана мініяцюна музычная шкатулка. Калі дзіця (а менавіта для маленчых і першую чаргу прызначана вынаходка) пачынае чысціць зубы, гучыць «папулярная» мелодыя, што прымае звычайна непрыемнаму і манатоннаму працэсу ачэсцівання ішавісці.

МЫ УЖО НЕ ПРЫЗЕРЫ

Пасля распаду Саветаў Саюза Інданезія са сваёй 180 мільёнамі жыхароў уступае па колькасці насельніцтва толькі трэці краіна: Кітаю, Інды і ЗША.

БелаПАН.

3 міліцэйскай зводкі:

«спяў салодка...»

БАРАНАВІЧЫ. Ноччу з незанямай кватэры ў адным з дамоў па вуліцы Будзінскай, калі гаспадар спаў, былі выраздзены тэлевізар «Гарызонт-206», шапка і 80 рублёў.

Устаноўлена, што злачынства здзяйсніў мусювы жыхар, будучы завод аўтааграгатаў. Напамінаю амаграм здаровага сну: перад тым, як ухадзіць у галаву ў коўдур, — шчыльна зачыняйце дзверы! Як бачыце, і зладзеі пакутуюць ад бясонні. Відны, дакры сумлення не даюць.

БелаПАН.

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁПЕРАХВАТ

Пастанова Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Аб часовым парадку валютнага рэгулявання і правядзенні валютных аперацый на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь

У мэтах умацавання прававога рэжыму фарміравання, размеркавання, выкарыстання валютных рэсурсаў і правядзення валютных аперацый, а таксама вызначэння функцый органаў улады і банкаўскай сістэмы ў валютным рэгуляванні і кіраванні валютнымі рэсурсамі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь пастаўляе:

1. Устанавіць, што да прыняцця Закона Рэспублікі Беларусь аб валютным рэгуляванні:

1.1. Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь вызначае агульныя прынцыпы валютнай палітыкі, зацвярджае па прадстаўленню Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь план фарміравання і выкарыстання Дзяржаўнага валютнага фонду Рэспублікі Беларусь, ліміт выкажэнага дзяржаўнага даўгу, вызначае паўнамоцтвы органаў дзяржаўнай улады і кіравання ў «фэры валютных адносін»;

1.2. функцыі па аперацыйнаму кіраванню і выкарыстанню сродкаў Дзяржаўнага валютнага фонду Рэспублікі Беларусь ускладаюцца на Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь;

1.3. Нацыянальнаму банку Рэспублікі Беларусь прадстаўляюцца функцыі выкажэнага органа дзяржаўнага валютнага рэгулявання і кантролю па кіраванню валютнымі рэсурсамі, якія знаходзяцца на яго балансе; вызначэнню сфэры і парадку абарачэння замежнай валюты на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь; рэгуляванню курсу рубля да замежных валют; ліцэнзаванню дзейнасці камерцыйных банкаў па аперацыях з валютнымі каштоўнасцямі; ажыццяўленню кантролю за правядзеннем валютных аперацый;

1.4. сістэму валютных фондаў у Рэспубліцы з 1992 года складаюць:

Дзяржаўны валютны фонд Рэспублікі Беларусь; валютны фонд мусювых Саветаў народных дэпутатаў; валютны рэзервовы фонд Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь; валютны фонд прадпрыемстваў, аб'яднаных у арганізацыі, незалежна ад форм уласнасці, і асоб, якія ажыццяўляюць гаспадарчую дзейнасць без утварэння юрыдычнай асобы (суб'ектаў гаспадарання); валютны рахунак грамадзян;

1.5. аперацыі на валютным рынку Рэспублікі Беларусь

праводзяцца толькі праз банк, які атрымаў ліцэнзію Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь на права правядзення аперацый у замежнай валюце (уаўнаважаны банк);

Суб'екты гаспадарання могуць ажыццяўляць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь скупку, абмен, канверсію валюты, рознічны гандаль і аказанне паслуг за валюту толькі на ліцэнзійна-нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь па ўстаноўленым законам парадку;

1.7. продаж праз уаўнаважаны банк замежнай валюты юрыдычным асобам, зарэгістраваным на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, ажыццяўляецца толькі ў мэтах набывання імі па імпарту абсталявання, сыравіны, тавараў і атрымання паслуг, аказання медыцынскай дапамогі і фінансавання мерапрыемстваў, звязаных з ліквідацыяй аварыі на Чарнобыльскай АЭС.

Прадаж грамадзянам замежнай валюты ажыццяўляюцца ўаўнаважанымі банкам за кошт валюты, якая набываецца імі на рыначным курсе.

Нацыянальнаму банку Рэспублікі Беларусь вызначае граничную роўніцу курсу куплі і продажу наяўнай валюты ўаўнаважанымі камерцыйнымі банкам, а таксама граўніцу куплі для вывазу грамадзянамі валюты за мяжу;

1.8. суб'екты гаспадарання захоўваюць валютныя сродкі ў уаўнаважаных банках Рэспублікі Беларусь, якія маюць ліцэнзію Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь.

Адкрыццё валютных рахункаў за межамі Рэспублікі Беларусь праводзіцца суб'ектамі гаспадарання толькі па ліцэнзіях і ў парадку, які ўстанаўліваецца Нацыянальным банкам Рэспублікі Беларусь.

Суб'екты гаспадарання, якія маюць валютныя сродкі на рахунках за межамі Рэспублікі Беларусь без адпаведных ліцэнзій Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь, павінны на працягу двух месяцаў з моманту прыняцця гэтай Пастановы пералічыць указаныя сродкі на свае рахункі ў уаўнаважаных банках на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь або атрымаць адпаведны дазвол Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь.

1.6. аперацыі на валютным рынку Рэспублікі Беларусь

2. Дазволяць банкам, уаўнаважанымі на выдзяненне валютных аперацый на тэрыторыі Рэспублікі, адкрываць валютныя рахункі ўсім грамадзянам без прадстаўлення імі дакументаў аб паходжанні валютных сродкаў.

Замежная валюта, якая знаходзіцца на рахунках грамадзян, выдаецца па іх патрабаванню без якіх-небудзь абмежаванняў і дазволу.

Выплата суб'ектамі гаспадарання грамадзянам рэзідэнтам заробатнай платы, прэмій і любых відаў узагаджанняў у замежнай валюце не дапускаецца.

3. Устанавіць, што:

3.1. аплату расходаў у замежнай валюце па службовых замежных камандзіроўках грамадзян Рэспублікі Беларусь ажыццяўляецца за кошт сродкаў суб'ектаў гаспадарання дзяржаўнага сектара па пармах, якія ўстанаўліваюцца Міністэрствам фінансаў Рэспублікі Беларусь. Персанальную адказнасць за іштэвае выкарыстанне валютных сродкаў на камандзіраваных расходах нясуць кіраўнікі камандзіруючых прадпрыемстваў і арганізацый;

3.2. работнікі дзяржаўных прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый, айнатых у раскраданні або недачэпнае замежнай валюты (свабодна канверсуюмай валюты і фондавых каштоўнасцей у свабодна канверсуюмай валюце), нясуць крымінальную, адміністрацыйную або дысцыплінарную адказнасць, а таксама кампенсуюць у двухразовым размере кошт гэтай валюты, якая вызначана па рыначным курсе, дэючым на дзень прычынення страты.

4. Экспартёры тавараў (работ, паслуг) абавязаны ўказваць у мытнай грузавай дэкларацыі рэквізіты і поўную назву ўаўнаважанага банка, пры дапамозе якога будзе праводзіцца разлікі з замежным партнёрам, і тэрмін паступлення валютных плацяжоў.

Дзяржаўны мытны камітэт Рэспублікі Беларусь уключае ў сваё пералічэнне гэтых плацяжоў у дэкларацыях грузавай дэкларацыі ўаўнаважаныя банкі рээстры

5. Устанавіць, што валютная выручка, атрыманая ў выглядзе пошлі, падатковых і іншых плацяжоў, якія выплачваюцца ў даход рэспубліканскага і мусювых бюджэтаў суб'ектамі гаспадарання і грамадзянамі, у адпаведнасці з дэючым на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь заканадаўствам паступае ў адраснае ў Дзяржаўны валютны фонд Рэспублікі Беларусь і валютны фонд мусювых Саветаў народных дэпутатаў.

6. Нацыянальнаму банку Рэспублікі Беларусь і Міністэрству фінансаў Рэспублікі Беларусь абавязаны кантраляваць за выкананнем палажэнняў, устаноўленых дадзенай Пастановай.

7. Дзейненне дадзенай Пастановы ў частцы абавязковага продажу валютных сродкаў у Дзяржаўны валютны фонд Рэспублікі Беларусь і валютны фонд мусювых Саветаў народных дэпутатаў не распаўсюджваецца на суб'екты гаспадарання з замежнымі інвестыцыямі, у якіх доля замежнай уладальніцкай і статутнага фонду перавышае 30 процантаў і валютная выручка атрыманая ад экспарту ўласнай прадукцыі (работ, паслуг).

8. Устанавіць, што ў 1992 год, што прадпрыемствам, аб'яднанымі і арганізацыям моцна акупіліцы па імпарце харчовых і прамысловых тавараў народнага спажывання першай неабходнасці ў аб'ёме не больш 25 процантаў уласных валютных сродкаў, уключаючы тавараабменныя аперацыі.

9. Увесці ў дзейненне гэту Пастанову з 1 красавіка 1992 года.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

С. ШУШКЕВІЧ.

ЦІ НЕ ПАРВЕЦА ДЗІРАВАЯ КОЎДРА,

калі яе цягнуць у розных напрамках?

(Заключэнне. Пачатак на 1-й стар.)

закана прадставілі спісы такіх прафесій № 1 і № 2. Спіс № 1 дзе права выхад на пенсію пры пэўным стажы мужчынам у 50 гадоў, жанчынам — у 45. Спіс № 2 — мужчынам у 55 гадоў, жанчынам — у 50. І вась тут высветлілася, што ў праксе не ўлічаны трактарысты сельскай гаспадары, экскаватарчыкі мелірацыі, вадзіцелі гарадскіх аўтобусаў, вадзіцелі і трамваяў, а таксама іншыя катэгорыі. Скажам, чым горшыя трактарысты сельгасхіміі і сельгастэхнікі? Куды аднесці трактарыста-фермера і яго жонку-дзярку? А калі вадзіцелі? У каго цяжэйшая работа? У таго, хто ездзіць па асфальту, ці ў таго, хто па калодзінах?

Дзіраваа коўдра нашых фінансавых магчымасцей ужо гатова была трэснуць, так яе цяг-

нулі па ўсе бакі, але ў выніку шматлікіх галасаванняў і перагаварванняў артыкул адправілі на дапрацоўку ў камісію.

Пэўныя цяжасці пры абмеркаванні артыкула ўзніклі і та-му, што некаторыя лютыя ааналітычнага закона была Саюза трэба было прадубіраваць і ў беларускім варыянце. Інакш мыслі атрымалася так, што адны і тыя ж катэгорыі грамадзян жылі б па розных законах. Але, здаецца, галоўную ідэю распрацоўшчыкам нашага праекта ўдасца адстаяць: пенсія ў першую чаргу павінна залежаць ад колькасці і якасці нашай працы. Асноўны заробітчы пата. Таму раім усім: калі коначнае атрымаецца валюту пенсію — працуйце да сёмага по-ту!

Людміла РЫЖАНКОВА,
Міхал МІХАЕВІЧ.

3 электрычнасцю—на «вы»

СЕНІЯ З ВАМІ ГУТАРЫЦЬ КІРАЎНІК ЦЭНТРА ПА ПРАФІЛАКТЫЦЕ БЫТОВОГА І ДЗІЯЧАГА ТРАўМАТЫЗМУ АНАТОЛЬ ГОРЛАЎ.

У гэтым выпуску мы прадоўжым размову пра «бытавыя траўмы». Сёння гаворка пойдзе пра жыццё паміжнікамі, пра тэ «добраз», якія неабходна ўлічыць, асабліва калі ў доме ёсць маленкія дзеці. Дык вась, калі ў вышнім пакоі сілікі паркет, усе дыянікі, дарожкі, паласы трэба зачыніць. Для гэтага на ражкі можна наклеіць тоўстыя ізаляцыйную стужку ці па дыяналі прыбл. мэблявыя цвікі.

Дзіця можа атрымаць апёк, выпадкова дакранушыся да вельмі гарачых батарый. Іх можна закрываць ахоўнымі драўлянымі каркасамі, прычым з закругленымі рагамі. Ці ведаеце вы, што штогод у буйным горадзе з акон выпадаюць некалькі дзясяткаў дзяцей? Вось чаму там, у жаго на вокнах не працуе верхняя зашчалка ці шлінгалет, няспраўнасць дзвядзеца тэрмінова ліквідаваць. Калі ж у вышнім пакоі па ўсёй сцяне вясцкі кніжныя паліцы, пад імі не вярта ставіць сафу, кавалі ці дзіццяў ложаж. Ну, а чым, хто толькі збіраецца з іх дапамагчы зрабіць інтэр'ер больш разнастайным, разо замаскуюць іх у мэтах бяспекі лепш за ўсё аду над адной, г. зн. у адзін рад анізу ўверх.

Час ад часу ў кожным пакоі патрэбна замяніць у лустры ліпачку ці працёрці шыбы ў вокнах. Для гэтай мэты няблага мець драбніцы — традыцыйнае награвушчванне крэсла на стол часта абарочавецца падзеннем. Акрамя таго, многія сем'і абыходзяцца адным тэлефонным апаратам, выкарыстоўваючы пры гэтым для злучэння шматметровы шнур. Як паказвае вопыт, у гэтым выпадку зусім няцяжка, выпадкова за яго зачэпшыся, паваліцца. Вось чаму лепш аддаць перавагу дадатковым разеткам.

Некалькі слоў пра электратраўмы. Паводле статыстыкі, кожная дзясятая з іх заканчваецца смерцю. Запамніце некалькі правіл, якімі ні ў якім выпадку не варта грэбаваць. Разетка не павінна звешацца над дзіцячым ложкам ці пад ім. Да таго ж яны павінны быць беспісьменнымі, г. зн. з паваротным прыстававаннем, або закрытымі драўлянымі ці пластыкавымі зашчэпкам. Што датычыць тэлевізара, яго непажадана ставіць блізка да батарый, таму што пры любой няшчасці адначасова дотыка да яе, антэны і металічнага кажуха можа прывесці да электратраўмы. Ні адзін

з электрапрыбораў, уключаных у разетку, нельга прыраць мотрай ашучкай ці фланелю.

Хутка ў гарадскіх кватэрах адключыць ацяпленне. Іншы раз, каб абгарэць дзі-

ячы колаж, ставяць побач з іх электрапункты ці іншы нагрэвальны прыбор, з адкрытай спіраллю. Дык вась — рабіць гэтага нельга: паралонавы матрац можа загарацца за некалькі секунд.

Заапарк у кватэры

Вожык

Гэты звярок, які, канешне, рэдкасць у

